

Европейски икономически и социален комитет

ССМІ/093
Кооперации и
преструктуриране

Брюксел, 25 април 2012 г.

СТАНОВИЩЕ

на

Европейския икономически и социален комитет

относно

„Кооперации и преструктуриране“

(становище по собствена инициатива)

Докладчик: г-жа **Zvolská**

Съдокладчик: г-н **Olsson**

На 14 юли 2011 г. Европейският икономически и социален комитет реши, в съответствие с член 29, параграф 2 от Правилника за дейността си, да изготви становище по собствена инициатива относно

„Кооперации и реструктуриране“.

Консултативната комисия по индустриални промени, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 12 април 2012 г. (докладчик: г-жа Zvolská, съдокладчик: г-н Olsson).

На 480-ата си пленарна сесия, проведена на 25 и 26 април 2012 г. (заседание от 25 април), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 148 гласа „за“ и 1 глас „въздържал се“.

*

* *

1. Заключение и препоръки

- 1.1 Със своя характер и бизнес модел кооперациите допринасят за изпълнението на стратегията „ЕС 2020“. Те управляват промените по икономически ефективен и социално отговорен начин, допринасят за социалното и териториалното сближаване и създават нови и новаторски бизнес модели, за да повишават своята конкурентоспособност. Всичко това следва да бъде подчертано през 2012 г. – международната година на кооперациите.
- 1.2 С изключение на няколко сектора, кооперациите представляват ограничена част от европейската икономика. Въпреки това данните, представени в настоящото становище, показват, че в период на криза кооперациите са по-издръжливи и по-стабилни от други форми на предприятия, а освен това развиват и нови предприемачески инициативи. Това може да се отдаде на спецификата на кооперативните предприятия – техният дългосрочен подход, силната им териториална обвързаност, отстояването на интересите на техните членове и тяхната съсредоточеност върху съвместното сътрудничество. Важно е явните върхови постижения на кооперациите да се разпространяват и развиват в политиките на национално и европейско равнище.
- 1.3 Многообразието на предприятията е признато в Договора, а специфичните особености на кооперативния модел неотдавна бяха признати от Съда на Европейския съюз (решение на Съда (първи състав) от 8 септември 2011 г. – обединени дела C-78/08 до C-80/08), който легитимира целевите политики.

Препоръки за политики на ЕС

- 1.4 Следователно кооперациите следва да бъдат вземани предвид във *всички* политики на ЕС, допринасящи за постигането на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, както и в съответните водещи инициативи на стратегията „ЕС 2020“. Необходимо е да се създадат равнопоставени условия за кооперациите и останалите форми на предприятия, като същевременно бъдат запазени целите и методите на работа на кооперациите.
- 1.5 За да се подчертае особеният опит на кооперациите в процеса на реструктуриране, кооперативните предприятия следва да участват в целите и действията на индустриалната политика на ЕС, включително в конкретната водеща инициатива.
- 1.6 Европейската комисия и ЕИБ/ЕИФ следва да гарантират, че финансовите механизми на равнище ЕС – включително планът за действие за финансиране на МСП, предложен в Акта за единния пазар – са достъпни за кооперативните предприятия, и следва да положат конкретни усилия заедно с кооперативния банков сектор, за да се уверят, че това е така, като същевременно определят и конкретни инструменти. Също така следва да се улесни посредническата роля на финансовите инструменти на ЕИБ за по-малки кооперативни банки, по-специално чрез опростяване на административните изисквания.
- 1.7 Новите правила по отношение на обществените поръчки и държавната помощ (пакета *Almunia*) следва да влязат в сила при първа възможност. Тези правила и тяхното прилагане в държавите членки следва да бъдат опростени и да включват конкретни мерки за подобряване на възможностите на социалните кооперации, които наемат лица с увреждания или други групи в неравностойно положение. Те трябва също така да обхващат опита на кооперациите, които управляват конфискувано имущество, придобито чрез незаконна дейност (напр. имущество на мафията в Италия).
- 1.8 Необходимо е да бъдат въведени мерки за улесняване на прехвърлянето на предприятия на служителите, в съответствие с предложението на ЕИСК за рамка за улесняване на финансовото участие на служителите. Изкупуванията на предприятия от кооперации/работниците следва да бъдат подкрепени с конкретен бюджетен ред на ЕС, в който следва да бъдат включени и финансови инструменти.
- 1.9 Създадените за предстоящия бюджетен период на ЕС (2014-2020 г.) програми и средства, и по-специално структурните фондове, трябва да се превърнат във важни инструменти за подкрепа за кооперациите. При изготвянето на оперативните програми приоритетите и мерките следва да се насочват към предоставянето на подкрепа за устойчиво развитие на предприятията и отговорно реструктуриране и да включват мерки като прехвърляне на предприятия на работниците, социални кооперации, местно развитие и социални иновации чрез използване на общи безвъзмездни средства и други финансови инструменти.

- 1.10 ЕИСК призовава през 2012 г. да бъде приет опростен регламент за европейско кооперативно дружество. Той следва да бъде подкрепен с актуализация на начините за прилагане на кооперативните принципи в националните законодателства.
- 1.11 ЕИСК настоява Европейската фондация за подобряване на условията на живот и труд (Eurofound), и по-специално нейният Европейски център за наблюдение на промените, да си сътрудничи с кооперативния сектор, да разгледа подробно ролята на кооперациите в преструктурирането.
- 1.12 Предстоящата програма на ЕС за научни изследвания „Хоризонт 2020“ също следва да включва специални позовавания на анализ на факторите, лежащи в основата на издръжливостта по време на кризи.
- 1.13 Със своите цели и модел на управление кооперациите са естествен участник в започнатата неотдавна от Европейската комисия инициатива за социално предприемачество. Следователно предложените ключови действия следва да бъдат насочени и към кооперативния сектор. Друг неотложен въпрос е в неотдавнашното предложение за европейски фондове за социално предприемачество също да се вземе предвид опитът на кооперациите по отношение на специализираните финансови инструменти.

Препоръки за политики на държавите членки

- 1.14 В съответствие с Препоръка 193/2002 на МОТ за насърчаването на кооперациите държавите членки следва да създадат благоприятна среда за признаването и развитието на кооперациите във всички области и сектори и да приемат всеобхватна политика за подкрепа на кооперативния бизнес модел. По-специално, те следва да насърчават образованието и обучението по въпросите на кооперациите за студенти и работници, да подобряват статистическата информация, за да определят кооперативния сектор и да повишат неговата видимост, да модернизират законодателството по отношение на кооперациите, да въвеждат подходящи финансови инструменти и да признаят ролята на кооперациите в националния социален диалог. Те следва да проучат възможностите за въвеждане в тяхното законодателство на неделими резерви или на режим на „заклучване на активите“ (asset lock) за кооперациите, каквито вече съществуват в значителен брой държави членки на ЕС, и са се доказали като важен инструмент за развитие.
- 1.15 ЕИСК препоръчва националните ИСС да приемат становища в рамките на Международната година на кооперациите.

Препоръки към кооперациите

- 1.16 Кооперациите следва да популяризират своята дейност и да засилят взаимното опознаване във и извън кооперативното движение. Вътре в него те следва да се насочат към „коопериране между кооперациите“. Те следва да изготвят насоки и активно да разпространяват добри практики, като отделят специално внимание на управлението на промените. Извън него те следва да се включват в партньорства с други частни предприятия, публични власти и други участници.
- 1.17 Докладите за *кооперативната* социална отговорност (КСО в кооперациите) следва да бъдат важен инструмент за видимост и популяризиране. Кооперативният сектор следва също така да установи правила за добро управление и строг вътрешен одит, с цел да се предотврати злоупотребата с кооперативната форма.

2. Въведение

- 2.1 Настоящото становище има за цел да очертае начина, по който кооперативните предприятия, поради техния особен бизнес модел, предвиждат и управляват промените в промишлеността и услугите в условията на сегашната криза, която оказва особено сериозно въздействие върху заетостта, както се посочва в последните доклади на МОТ. То цели също да повиши осведомеността за ролята на кооперациите като форма на предприятие, което създава нови перспективи за социални иновации и допринася за устойчивото генериране и разпределение на богатството.
- 2.2 Кооперативният бизнес модел е ориентиран към хората. Според определението на Международния кооперативен съюз (ICA), прието от различни международни институции (ООН, МОТ, ЕС), под кооперативно предприятие се разбира „самостоятелно сдружение на хора, които доброволно се обединяват с цел удовлетворяване на общи икономически, социални и културни потребности и стремежи посредством предприятие със съвместна собственост и демократично управление“.
- 2.2.1 Становището следва също така да бъде взето предвид в настоящата работа на ССМІ по отношение на реструктурирането¹.
- 2.3 Кооперативната идентичност се засилва от ценностите на демокрацията, равенството, равнопоставеността, солидарността, прозрачността и социалната отговорност. Международният кооперативен съюз (ICA) е приел седем принципа, които кооперациите следва да спазват: доброволно и открито членство; демократичен контрол от страна на членовете; икономическо участие на членовете; автономност и независимост; образование, обучение и информация; сътрудничество между кооперациите и загриженост за общността.

---

¹ COM(2012) 7 „Реструктуриране и предвиждане на промените: какви са поуките от наскоро придобития опит?“.

- 2.4 Кооперативният бизнес модел съответства напълно на ценностите, заложи в Договора за ЕС, и на целите на стратегията „Европа 2020“. Поставяйки си икономически и социални цели, кооперациите са неразделна част от „социалната пазарна икономика“.
- 2.5 Кооперациите имат дългосрочна цел да постигнат икономическа и социална устойчивост чрез овластяване на хората, предвиждане на промените, оптимизиране на използването на ресурсите. Техните печалби не се използват, за да се увеличи възвръщаемостта на вложения капитал, а се насочват към устойчиви инвестиции.
- 2.6 Поради своята ориентация към хората и контрола от страна на членовете, кооперативното предприятие има силни местни корени. Това не е в разрез с капацитета му за действие на националните и международните пазари.
- 2.7 Гъвкавостта и гъбавият характер на кооперативния метод позволяват на кооперациите да работят във всички сектори на икономиката, били те традиционни или новосъздадени.
- 2.8 В Европа съществуват 160 000 кооперативни предприятия, които са собственост на 123 милиона членове и осигуряват заетост на 5,4 милиона души.
- 2.9 Кооперативното предприятие като форма не е добре познато нито на гражданите като цяло, нито в секторите на частния бизнес и публичната администрация. В някои страни думата „кооперация“ има дори отрицателно значение, особено в страните от Централна и Източна Европа. Кооперациите не са признати като пълноценни предприятия, както са традиционните дружества. В някои държави членки пречките пред развитието на кооперациите се засилиха през последните години (например в Полша, където в опит за създаване на ново законодателство за кооперациите бяха наложени ограничения на автономията и независимостта на кооперациите, и в Италия, където бяха силно ограничени данъчните облекчения, които компенсират социалната роля на кооперациите).
- 2.10 Кооперациите срещат трудности при достъпа до рисков капитал и кредитиране на регулираните капиталови пазари.
- 2.11 Условието, при които работят, не винаги са равнопоставени, тъй като специфичните характеристики на кооперациите не се отчитат в националното и европейското законодателство и програмите за подкрепа на бизнеса.

3. **Предизвикателства пред реструктурирането на предприятия в Европа**

- 3.1 Свидетели сме на мащабно реструктуриране на европейската икономика в резултат на кризата. Социално отговорните стратегии за реструктуриране са от основно значение за избягване на нови закривания и фалити на предприятия, за запазване на заетостта и организиране на социалните грижи чрез повишаване на конкурентоспособността и местното развитие.

- 3.2 Европейската комисия счита, че реструктурирането включва по-широката идея за иновации в предприятията, която следва да бъде „*част от дългосрочна визия за развитието и насочването на европейската икономика, с цел да се гарантира, че промените действително са начин за засилване на нейната конкурентоспособност*“, включваща организационни и социални модели, така че да осигурява устойчиво развитие на територията. За тази цел Комисията счита, че иновации „*се генерират не само чрез научни изследвания и технологии, но и чрез нови маркетингови и управленски решения*“.
- 3.3 Комисията отчита, че „*предприятията, способни да извършват реструктуриране по социално отговорен начин, често са тези, които постигат по-добри резултати по отношение на конкурентоспособността на пазара и издръжливостта*“².
- 3.3.1 Комисията изразява също така желание отговорното реструктуриране да включва ангажиране и участие на работниците³. Социалните партньори на равнище ЕС приеха принципи на „социално интелигентно“ реструктуриране в съвместен текст, в който се поставя акцент върху значението на създаването и запазването на работни места.
- 3.4 Комисията иска да подобри условията за прехвърляне на предприятия на работниците:
- „*Служителите са особено заинтересовани от устойчивостта на техните предприятия и често са добре запознати с фирмата, в която работят. Те обаче често не разполагат с подходящи финансови средства и подкрепа, за да придобият и управляват предприятието. Внимателното и постепенно подготвяне на прехвърлянето на предприятието на работници, организирани в работнически кооперации, може да повиши процента на оцеляващите предприятия*“⁴. „*Ако не може да бъде намерен семеен приемник на предприятието, прехвърлянето му на работниците осигурява голяма степен на приемственост*“. Въпреки това „*едва няколко държави членки насърчават подобни прехвърляния, като предоставят специални облекчения по отношение на данъците върху дохода(...)*“⁵.
- 3.5 Комисията покани държавите членки да разработят рамка за прехвърляне на предприятия на служителите въз основа на най-добри практики, с цел избягване закриването на предприятия. Така например, системите на единно плащане в Испания (rago unico) и Legge Magro в Италия позволяват обезщетенията за безработица да се използват за финансиране на новосъздадени кооперации.

---

² COM(2005) 120. „Реструктуриране и заетост – предвиждане и придружаване на реструктурирането и насърчаване на заетостта: ролята на Европейския съюз“.

³ COM(2001) 366. „Насърчаване на европейска рамка за корпоративна социална отговорност“.

⁴ COM(2004) 18. „За насърчаването на кооперативните общества в Европа“.

⁵ COM(2006) 117. „Изпълнение на Лисабонската програма на Общността за растеж и работни места. Прехвърляне на предприятия – приемственост чрез ново начало“.

4. **Специфика на кооперативната икономика – устойчивост и ново развитие дори в период на криза**
- 4.1 Кооперативните предприятия се отличават с по-голяма издръжливост в период на криза в сравнение с традиционните предприятия. Това се отнася особено до кооперативните банки, работническите кооперации в промишлеността и услугите, социалните кооперации и кооперациите, създадени от МСП. Кооперативният бизнес модел започва да се появява и в нови сектори (енергетика, свободни професии и др.). Преструктурирането разкри допълнително пространство за принос на кооперациите към постигането на истински плурализъм в икономиката, и по-специално в предприятията, при търсенето на по-устойчиви модели на производство и потребление.
- 4.2 Според доклада на МОТ „Устойчивост на кооперативния предприемачески модел по време на криза“ финансовите кооперации остават финансово стабилни, потребителските кооперации отчитат увеличени обороти, а работническите кооперации постигат растеж, тъй като хората избират кооперативния модел на предприятие в отговор на новите икономически реалности.
- 4.3 Това е особено осезателно в банковия сектор. Нито една кооперативна банка в ЕС не е фалирала. По данни на Европейската асоциация на кооперативните банки пазарният дял на кооперативните банки се равнява на около 20% от влоговете. Те финансират около 29% от МСП в Европа. През последните пет години те непрекъснато увеличават пазарния си дял. В Обединеното кралство дялът на кооперативните банки е нараснал четири пъти – от 1,2% през 2009 г. на 5% през 2010 г. В Италия през последните пет години дялът на системата ВСС (*Banche di credito cooperative*) е нараснал с 49% при влоговете, с 60% при заемите и със 17% при заетостта (същевременно заетостта в останалата част от италианския банков сектор е намаляла с 5%). В Кипър, по данни на Органа за надзор и развитие на кооперативните дружества, кооперативните кредитни институции са повишили пазарния си дял през 2011 г. (от 35% на 38% при влоговете, от 27% на 29% при заемите), като с това потвърждават факта, че кипърските граждани считат кооперативните кредитни институции за сигурно убежище по време на криза.
- 4.4 Международният валутен фонд („Преопределяне на контурите на бъдещата финансова система“, служебна позиция на МВФ, 16 август 2010 г., SPN/10/10) подчертава основната роля на кооперативните банки: „По-малките, кооперативни банки или взаимоспомагателни институции също могат да процъфтяват. Тези банки зависят в по-малка степен от очакванията на акционерите и като цяло успяха да избегнат много от грешките, които направиха по-големите институции в частния сектор. Въпреки че не винаги са смятани за най-ефикасни, жизнени или новаторски институции, в много страни те представляват надежден и безопасен начин за финансиране на кредитните нужди на малките и средните предприятия и на голям брой домакинства“.

- 4.5 От 2009 г. насам Европейската конфедерация на производителните кооперации, работническите и социални кооперации и предприятия (СЕСОР) наблюдава въздействието на кризата върху предприятията в рамките на своята мрежа. Кооперациите в страните с по-голяма степен на проникване на кооперациите и опит (Франция, Италия, Испания) изглежда са по-устойчиви на кризата в сравнение с традиционните предприятия, действащи в същите сектори и територии.
- 4.6 Различните видове социални кооперации имат важна роля в процеса на реструктуриране и са основните фактори за стимулиране на социални иновации. Кооперациите за трудова интеграция наемат голям брой хора, които са били съкратени и не са могли да се върнат на обичайния трудов пазар. В някои страни социалните кооперации са големи работодатели на лица с увреждания (напр. в България, Чешката република, Полша, Италия, ...). Кооперациите, предоставящи социални услуги, са активни участници в реструктурирането на публичния сектор. Характерно ново явление представляват италианските кооперации, които управляват конфискувано имущество, придобито чрез незаконна дейност.
- 4.7 В сектор, който е сериозно засегнат от кризите, кооперациите за жилищно настаняване показва много по-голяма издръжливост в сравнение с частния сектор, измерена със строителството на нови жилища. Те са и много по-ангажирани с намаляването на емисиите на парникови газове чрез повишаване на енергийната ефективност. Тази роля е особено важна в някои страни от ЕС, например в Чешката република и Полша, където се осъществяват големи проекти за кооперативно обновление, в много случаи финансирани от Европейския фонд за регионално развитие.
- 4.8 Бързият преглед на някои европейски страни показва относително по-високите резултати на кооперативните предприятия по отношение на растежа, заетостта, процента на оцеляване, новосъздадените предприятия (вж. по-специално Zevi A., Zanotti A., Soulage F. and Zelaia A. (2011 г.), „Beyond the crisis: Cooperatives, Work, Finance“, Cescop Publications, Брюксел 2011 г.).
- 4.8.1 През 2009 г. кооперациите в Обединеното кралство отбелязват ръст на оборота от 10%, докато икономиката като цяло отбелязва спад от 4,9%. През 2010 г. кооперативният сектор продължава да бележи ръст от 4,4% в сравнение с общия ръст на британската икономика от 1,9%. Броят на кооперациите в Обединеното кралство нараства постоянно, като за 2010 г. увеличението е с 9%. Във всички сектори на икономиката се наблюдава нарастване на броя на кооперациите.
- 4.8.2 В Германия кооперативният сектор се разраства, особено в областта на енергетиката, МСП и здравеопазването. Увеличението в броя на новите кооперации през последните три години е впечатляващо: 370 през 2011 г., 289 през 2010 г., 241 през 2009 г. (*Genossenschaften in Deutschland* на DZ-Bank). Според DGRV Geschäftsbericht 2010, въз основа на данни от Creditreform-Datenbank, през 2010 г. едва 0,1% от изпадналите в

несъстоятелност предприятия са били кооперации – най-ниската стойност за всички видове предприятия. Потвърдено е обаче и това, че присъединяването към кооперация намалява значително риска от фалит на отделните предприятия, членуващи в нея.

- 4.8.3 Във Франция делът на работническите кооперации, оцелели след третата година, възлиза на 74%, докато средната стойност за страната е 66%. Между 2000 и 2009 г. 329 предприятия са се преобразували в работнически кооперации. Над 250 от тях са оцелели. Данните за 2010 г. потвърждават възходящата тенденция, която се наблюдава особено през последните три години. Осъществени са били над 50 нови преобразувания (Годишен доклад на CG SCOP за 2010 г.)
- 4.8.4 В Италия заетостта в кооперациите е нараснала с 3% през 2010 г. на фона на намаление на общата заетост в частния сектор с 1%. Кризата в сектора на социалните услуги означава, че броят на социалните кооперации е нараснал бързо. Повечето нови кооперации са новосъздадени предприятия, но приблизително една на всеки четири представлява обособена част от друга кооперация. Кооперациите имат по-дълъг жизнен цикъл. Една трета от кооперациите, създадени в периода 1970-1989 г., все още съществуват, в сравнение с една четвърт от останалите предприятия. Смъртността е по-ниска – между 2006 и 2009 г. са били закрити 4% от кооперациите, в сравнение с над 6% от останалите предприятия. Най-сериозната причина за закриването им е фалитът, който е засегнал 2% от кооперациите през 2009 г. в сравнение с 6% за останалите предприятия. Работните места в кооперациите са по-стабилни според вида на трудовите договори. 6% от новонаетите работници са наети на временни договори спрямо 11% в другите предприятия. Обучение е осигурено на 40% от служителите на кооперациите, докато средната стойност за страната е 26%.
- 4.8.5 В Испания, която беше особено силно засегната от кризата, намалението на работните места в кооперациите през 2008 и 2009 г. възлезе на 4,5%, докато за традиционните предприятия то беше 8%. През 2010 г. обаче работническите кооперации увеличиха броя на работните места с 0,2%, докато общата заетост в традиционните предприятия намаля с 3,2%.
- 4.8.6 В някои страни се наблюдава подобна на описаната по-горе ситуация. Например в Швеция броят на новосъздадените кооперации е пропорционално по-висок от броя на останалите новосъздадени предприятия. Броят на закритите кооперации е по-нисък отколкото този на традиционните предприятия. Също така, кооперациите в Кипър отбелязват ръст. Правителството подчертава, че приносът им за икономическия и социалния напредък на обществото е жизненоважен.

5. Как кооперациите управляват промяната

- 5.1 Специфичният модел на кооперативно управление, основаващ се на съвместна собственост, демократично участие и контрол от страна на членовете, както и способността на кооперациите да разчитат на собствени финансови ресурси и мрежи за

подкрепа обясняват защо кооперациите са по-гъвкави и по-иновативни при управлението на реструктурирането във времето, както и при създаването на нови възможности за бизнес.

- 5.2 Дългосрочният подход е основна характеристика на кооперативните предприятия. Кризата засили използването на дългосрочния подход при постигането на икономическа и социална устойчивост за техните членове. Кооперативното предприятие би пожертвало рентабилността на капитала, за да запази работните места и инвестициите си.
- 5.3 Друга основна характеристика на тяхното управление е, че кооперациите са свързани с територията, на която действат. За разлика от частния сектор, кооперациите не местят дейността си и това не е несъвместимо с глобализацията.
- 5.4 Поради местните корени на кооперациите тяхната роля придобива все по-голямо значение за насърчаването на местното устойчиво развитие, създаването на нови работни места и по този начин – преследването на общи интереси. Тъй като реструктурирането се осъществява на местно равнище, опитът на кооперациите е важна основа за намирането на решения. Кооперациите имат икономически и социални дейности в селските райони, като по този начин намаляват миграцията.
- 5.5 Обвързаността им с територията и ориентацията им към интересите на членовете (домакинства или малки предприятия) обясняват защо кооперативните банки се справиха добре по време на финансовата криза. Кооперативните банки също поставят много силен акцент върху устойчивото и социално отговорно финансиране. Въздействието от тяхното поведение се засилва от клиентите, които прехвърлят влоговете и заемите си от частните в кооперативните банки.
- 5.6 Кооперациите запазват работните места чрез модел за вътрешна мобилност, съчетан със сигурност на работното място. Работническите и социалните кооперации предпочитат да индексират заплатите или да променят отработените часове, вместо да намаляват работните места. При възможност те започват да изпълняват сами дейности, които преди това са възлагали на външни изпълнители. Сигурността на работните места се засилва чрез споделяне на наличните работни места между предприятията в рамките на една кооперативна мрежа или група. Моделът на създаване на сигурност за работниците по време на преходния период се подкрепя чрез професионално обучение, тъй като кооперациите поставят акцент върху развитието на човешките ресурси.
- 5.7 Кооперациите отдавна са разработили различни начини за постоянно сътрудничество помежду си, както чрез представителни организации на всички равнища, така и чрез предприемачески комбинации като групи, консорциуми и вторични кооперации. През последните години и десетилетия се наблюдава голяма консолидация на тази тенденция, с доказано положителна връзка между ръста на кооперациите и развитието на институциите, които ги свързват.

- 5.8 Италианският пример е добра илюстрация на потенциала на представителните организации. Италия се характеризира с наличието на няколко кооперативни междусекторни сдружения. Всички видове кооперации (работнически, потребителски, селскостопански и др.) са членове на някое от тези сдружения. Този модел улеснява създаването на общи икономически структури между секторите, които са фактори от голямо значение. Благодарение на възможностите за прехвърляне на човешки и финансови ресурси и обмен на опит между различните сектори, голям брой кооперативни предприятия и сектори успяват да се справят дори и в най-тежки времена.
- 5.9 Групите, консорциумите и вторичните кооперации позволяват на отделните предприятия да запазят малкия си размер, като същевременно реализират мащабни икономии. Италия е добър пример за консорциуми в строителството и услугите и в областта на социалните кооперации, които допринасят значително за развитието на малките и новосъздадените кооперации. Малки консорциуми на социални кооперации съществуват и в други страни, например в Швеция. Важни групи кооперации могат да бъдат открити в други сектори като селско стопанство, производство, банково дело и дистрибуция в различни страни от ЕС, сред които Франция, Германия, Испания и Нидерландия.
- 5.10 Испанската група Мондрагон е отличен пример за начина, по който отделни кооперативни предприятия доброволно се организират в голяма предприемаческа група, в която участват предприятия от промишлеността, селското стопанство, дистрибуцията, НИРД и висшето образование. Удивителното при Мондрагон е капацитетът за запазване на заетостта в глобализирани промишлени сектори и за участие в непрекъснато преструктуриране на продукти, процеси и следпродажбени услуги посредством индустриални платформи в целия свят и триъгълник на иновациите, съставен от промишлените предприятия, университетите и НИРД центровете в групата.
- 5.11 МСП също могат да се организират в кооперации, въз основа на същата логика за повишаване на техните бизнес мащаби. Тази практика се оказва особено успешна в Германия например, където кооперациите на малки предприятия са важни в сектори като хлебопроизводството, месопроизводството и др.
- 5.12 За задоволяване на нуждите на определени групи възникват нови явления. Пример за това са кооперациите на лекари в Германия, споменати по-горе. В Италия по-конкретно, по-младото поколение високоспециализирани професионалисти започва да прибягва към модела на кооперативното предприятие, за да се възползва от възможностите на пазара. По този начин се съчетават самостоятелната заетост и формата на колективно предприемачество. Тези инициативи са подкрепени с приетия

неотдавна италиански закон за професиите, който е част от цялостен пакет икономически реформи.

- 5.13 Във Франция, и в по-малка степен в Белгия и Швеция, са създадени т.нар. „кооперации за дейност и заетост“. Те позволяват на безработните да станат самостоятелно заети, като организират не само тяхната търговска дейност, но и тяхното професионално обучение и социална сигурност в рамките на кооперативно предприятие.
- 5.14 По принцип кооперациите не могат да набират голям капитал от членовете си и достъпът им до капиталовите пазари е затруднен. Кооперациите са разработили собствени механизми за финансиране. Акциите на кооперациите обикновено са непрехвърляеми, а печалбите не се използват за изплащане на вложения капитал, а обикновено се реинвестират в предприятието под формата на резерви, което отразява тяхната дългосрочна стратегия: в интерес на членовете им е да избягват прекомерния риск и да разпределят инвестициите в дейности, отговарящи пряко на нуждите им.
- 5.15 В някои страни от ЕС като Франция, Испания и Италия тези резерви са неделими, т.е. не подлежат на разпределяне между членовете дори в случай на ликвидация, но трябва да се използват за развитието на кооперативното движение. Неделимите резерви са се доказали като силен възпиращ фактор срещу преобразуването на кооперациите в акционерни дружества.
- 5.16 В някои държави са приети правни разпоредби, позволяващи на външни страни да осигуряват рисков капитал на кооперациите, било то със или без право на гласуване, (напр. „socio sovventore“ в италианския закон 59/1992). За тази цел са създадени специални институции (напр. фондовете за развитие на кооперациите (*Fondi mutualistici*) и Cooperazione Finanza Impresa (CFI) в Италия, IDES във Франция и инвестиционните структури на Mondragon Corporation в Испания). Това също така позволява на кооперациите да подобряват диалога си с други финансови институции.

Брюксел, 25 април 2012 г.

Председател
на
Европейския икономически и социален комитет

Staffan Nilsson
